

N:o 3.

Af Herr **J. Andersson** i Lysvik: *Angående beredande af förmånsrätt för kommunalutskylder.*

Vid flere riksdagar har förekommit fråga om förmånsrätt i gäldbundet bo för kommunalutskylder. Åren 1878 och 1881 hafva äfven i ämnet väckta förslag blifvit af Riksdagen antagna, men på grund af Högsta Domstolens anmärkningar ej vunnit Kongl. Maj:ts sanktion.

Högsta Domstolens afstyrkande grundar sig dels på sakliga, dels på formella skäl. Mot ifrågavarande lagstifningsåtgärd har nemligen anmärkts, att införandet af nya tysta förmånsrätter icke kunde anses i allmänhet öfverensstämma med de regler, som borde gälla för en god kreditlagstiftning; att jemlikt 127 § Utsökningslagen den föreslagna förmånsrätten, såvidt den afsåge fast egendom, ej kunde göras gällande, då egendomen utmätningsvis försålles, hvilket ansågs komma att förringa betydelsen af den för kommunerna åsyftade förmånen; att i 1881 års lagförslag förekommande ordet »gäldas» skulle lemna rum för olika tydning; hvarjemte i anledning af 1878 års Riksdags beslut vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t blifvit anmärkt, att införandet af en tyst förmånsrätt för jemförelsevis så betydliga belopp som de, hvartill oguldna kommunalutskylder stundom uppgå, kunde verka menligt på den allmänna krediten och något tvingande behof af en sådan åtgärd, hvarom fråga under flere föregående riksdagar blifvit väckt, men afslagen, icke torde vara ådagalagdt allenast genom senaste (1878 års) Riksdags beslut.

Med anledning af så nyss förut som å näst föregående Riksdags beslut vägrad sanktion var ej att vänta, att frågans återupptagande så snart som vid 1882 års riksdag skulle leda till något resultat. Lag-Utskottet vid sistnämnde riksdag grundar äfven sitt afstyrkande, med anförande af Högsta Domstolens ofvan angifna första skäl, på det förhållandet, att äfven om en dylik lagstifningsåtgärd kunde anses önskvärd, ingen utsigt förefunnes, att Kongl. Maj:t då mera än tillförene skulle finna sig böra godkänna ett förnyadt beslut i sådant afseende.

Att frågan vid sistlidne riksdag med så ringa intresse omfattades, torde få tillskrifvas den omständigheten, att den då väckta motionen väsentligt afvek från förut af Riksdagen fattade beslut.

Den viktigaste anmärkningen mot föregående Riksdagars beslut i fråga har gällt den s. k. *tysta förmånsrätten*. Möjligt kan ur juridisk-teoretisk synpunkt denna anmärkning ega giltighet, men från allmänt rättslig och praktisk sida sedd, har den ringa betydelse, då genom antagen lag det blefve ett allmänt bekant förhållande, att kommunalutskylder, om ock ej till beloppet på förhand kända, skola utgå med förmånsrätt. Kommunernas beskattningsrätt är väl att anse som en öfverlåtelse af staten och grundar sig således på svenska folkets ur-gamla rätt att sig beskatta enligt 57 § Regeringsformen. Då nu staten eger förmånsrätt för kronoutskylder, hvilka dock jemförelsevis icke utgöra någon betydlig del af statens inkomster, som hufvudsakligast inflyta från andra håll, bör äfven en lika beskaffad rätt tillkomma kommunerna, hvilka äro små samhällen i det stora och hafva så viktiga, delvis med statens likartade, institutioner att upprätthålla, såsom kyrkan, folkskolan, fattigvården, kyrkliga och kommunala tjänster m. m., men som deremot i allmänhet icke ega annan nämnvärd inkomst än de afgifter, hvilka grunda sig på bevillning. Kommunernas utgifter äro ock ganska dryga samt i ständigt stigande. I följd deraf har äfven behovet blifvit större att utfå de beräknade inkomsterna. Att en dylik förmånsrätt skulle lända till förfång för enskilda oprioriterade fordringsegare är väl ej att befara. Ty en omtänksam lång-gifvare eller arbetare kan väl förvissa sig om en låntagares eller arbetsgifvares soliditet och redbarhet, innan ett lån beviljas eller ett arbetskontrakt upprättas. En sådan pröfningsrätt är deremot betagen kommunen, som enligt lag *måste* få fordran af hvarje dess beskattningsbara medlem. Likaså är kommun hindrad att i tid bevaka och uttaga sin på debitering grundade fordran, enär en sådan ej kan indrifvas förrän året näst efter det, för hvilket debitering skett.

Beträffande den anmärkningen, att en förmånsrätt för jemförelsevis så betydliga belopp som det, hvartill oguldna kommunalutskylder stundom uppgå, skulle verka menligt på den allmänna krediten, så kan å ena sidan ifrågavarande belopp i förhållande till uppgifven konkursstat ej blifva särdeles stort — i procent torde nemligen af en högre stat ej större belopp utgå än af en lägre —, men å andra sidan kan för kommunen blifva så mycket känbarare att nödgas afstå från en betydlig del af sin påräknade inkomst och i proportion dertill höja debiteringen för öfriga skattskyldige.

Att meningen inom landet för ifrågavarande lagstiftningsåtgärd är temligt allmän, torde vara tillräckligt ådagalagd dels genom ut-talanden i riksdagen och dels af tvenne Riksdagars samstämmade beslut i frågan.

Öfriga anmärkingar mot den föreslagna åtgärden torde vara af mer underordnad vikt. Ehuru det någon gång kunde inträffa, att ifrågasvarande förmånsrätt, så vidt den afsåge fast egendom, ej kunde göras gällande, då egendomen utmättningsvis försålles, så lär väl ett sådant förhållande sällan inträffa, hvarigenom endast i obetydlig mån skulle komma att förringas betydelsen af den för kommunerna åsyftade förmånen.

Då denna fråga på ett uttömmande sätt behandlats vid flere föregående riksdagar, kunna svårligen några nya skäl förebringas. Om ock de motiv, som anförts *mot* berörda förmånsrätt, kunna vara beaktansvärda, så synas dock de, som framstälts *derför*, vida öfvervägande, hvadan jag får hemställa, att Riksdagen nu i likhet med år 1881 ville besluta följande:

Förordning angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § Handelsbalken.

Häri genom förordnas, att 17 kap. 12 § Handelsbalken, sådant nämnda lagrum lyder enligt förordningen den 8 Oktober 1861, skall erhålla följande förändrade lydelse:

Dernäst gånge med förmånsrätt ut:

ur fast egendom utskylder för samma egendom till landsting eller kommun för sista och löpande året, der icke, enligt hvad särskildt stagadt är, annan än egaren är pliktig att dem gälda; samt

ur lös egendom först gäldenärens utskylder till kronan för sista och löpande året, de der ej för fast egendom utgå, och derefter hans utskylder för samma tid till landsting eller kommun, der de icke, på grund af hvad här ofvan stadgadt är, ur fast egendom bort gäldas.

Stockholm den 21 Januari 1886.

J. Andersson.
fr. Vermlands län

Häruti instämma:

Anders Bengtsson.

P. Sahlström.

B. P. Ersson.